

Aan:

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Control, Bedrijfsvoering en Juridische Zaken
T.a.v. Commissie Onderzoek Interlandelijke adoptie
Turfmarkt 147
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Verstuurd via e-mail

Kopie naar: leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

22 mei 2019, Den Haag

Onderwerp: Reactie Onderzoeksopdracht Commissie Interlandelijke Adoptie / Besluit Minister Dekker 18 april 2019/ Kamerbrief Instellingsbesluit Commissie Onderzoek Interlandelijke adoptie in het verleden.

Geachte,

Hierbij een gezamenlijke reactie vanuit stichting Mijn Roots, mensenrechtenorganisatie Plan Angel en Shapla Community (hierna; de belangenorganisaties), gericht op de onderzoeksopdracht Commissie Interlandelijke Adoptie.

Deze drie belangenorganisaties vertegenwoordigen geadopteerden uit resp. Indonesië, Colombia en Bangladesh. De bestuurs- en teamleden verrichten onder andere veldwerk voor geadopteerden in het land van herkomst en tegelijkertijd proberen zij de biologische ouders die hun kind zijn verloren en zoeken, een gezicht te geven. Wat zij constateren tijdens dit veldwerk dat zij op vrijwillige basis verrichten, is niet mis.

Sinds 2018 steunen deze belangenorganisaties elkaar actief in de strijd voor erkenning van de misstanden die zijn gemaakt in adoptieprocedures, en voor een tegemoetkoming in de kosten voor de geadopteerden die gewoonweg het recht hebben om te weten waar zij vandaan komen. In artikel 8, tweede lid van het Kinderrechtenverdrag (IVRK) is dit recht vastgelegd.

De belangenorganisaties hebben vooral in de laatste paar jaar actief bepleit dat de Nederlandse Staat hun verantwoordelijkheid zou moeten nemen om geadopteerden te ondersteunen in hun zoektocht naar waar zij vandaan komen, zoals zij ook in de uitzending van Zembla (adoptiebedrog deel III, 28 maart 2018) hebben bepleit. De belangenorganisaties zijn steeds zichtbaarder geworden door de media die de noodkreten oppikten en zij hebben zich steeds meer laten horen middels een demonstratie op 5 juli 2018, een petitie en in de politieke lobby. Ook geadopteerden vanuit Brazilië en Sri Lanka hebben aan de deur geklopt vanwege geconstateerde ontoelaatbare praktijken in adoptieprocedures in het verleden. Het resultaat is dat er nu onderzoek komt.

Op 25 april 2019 maakte Minister Sander Dekker voor Rechtsbescherming de instelling van de commissie en de reikwijdte van het onderzoek bekend. Het onderzoek richt zich op de landen Indonesië, Bangladesh, Colombia, Brazilië en Sri Lanka in de periode van 1967 tot 1998.

De reactie van de belangenorganisaties beperkt zich tot het onderzoekskader binnen deze onderzoeksperiode. Voor wat betreft de onderzoeksopdracht die er nu ligt, hopen de belangenorganisaties dat hiermee wel écht aan de wens wordt tegemoet gekomen om serieus en diepgravend onderzoek te verrichten, dus ook naar wat (particuliere) adoptiebemiddelaars wisten en konden weten, en dat belangrijke getuigen worden gehoord.

Tevens is het prioriteit dat de onafhankelijkheid van het onderzoek wordt gewaarborgd en dat (alle schijn) van belangenverstrengeling uitgesloten moet worden.

Enkele kanttekeningen willen de belangenorganisaties nog maken.

Niet alleen illegale adopties

Helaas missen de belangenorganisaties een aantal cruciale punten in het onderzoekskader, namelijk een definitie van “illegaal” en een definitie van “misstanden”. Vanuit Nederlands oogpunt zijn de adopties vanuit Indonesië, Bangladesh en Colombia voornamelijk legaal verlopen. Een onderzoek naar “illegale adoptie” zou te beperkt zijn.

Zoals stichting Mijn Roots heeft gesteld en onderbouwd in haar brieven inzake de aansprakelijkstelling van de Nederlandse Staat, leken de adoptie documenten in orde toen de kinderen eenmaal naar Nederland kwamen. Het gaat echter om de manier waarop de kinderen zijn onttrokken aan de ouders en hoe zij in een kindertehuis terecht zijn gekomen. Het ging helaas niet (altijd) om het belang van het kind, wel om macht en geld. Kinderen werden op onrechtmatige wijze van hun ouders onttrokken om vervolgens tegen geld te worden verruild ten behoeve van de hoge vraag naar kinderen in o.a. Nederland. Het kan overigens niet anders zijn dat er (particuliere) adoptiebemiddelaars waren die hier van afwisten. Er is op zodanige wijze gesjoemeld met de identiteit van het kind, documenten werden vervalst zodat het kind in het land van herkomst adoptabel werd geacht, met de intentie dat de rechter in Nederland de adoptie kon uitspreken, en er voor het kind eigenlijk geen weg meer terug was. Het gevolg was dat er in het land van herkomst ouders achterbleven met de eeuwige vraag waar hun kind is gebleven.

In het instellingsbesluit is vermeld dat het van belang is om te weten of het ging om een actief handelen van overheidsfunctionarissen, dan wel om concreet medeweten van de overheid en of deze betrokkenheid incidenteel dan wel structureel van aard was.

De vraag is, of het noodzakelijk is dat het actief handelen van Nederlandse overheidsambtenaren wordt onderzocht en of op basis van dat onderzoek voldoende betrouwbare en valide resultaten uitkomen.

Misstanden in het land van herkomst en van structurele aard

De belangenorganisaties benadrukken dat zowel de misstanden in het land van herkomst zelf moeten worden onderzocht, als ook wat Nederland er aan had kunnen en moeten doen om dergelijke praktijken te voorkomen.

Voor wat betreft het medeweten kan beargumenteerd worden dat het ministerie van Justitie in de jaren '70 en '80 door allerlei partijen is gewaarschuwd dat onder ontoelaatbare omstandigheden kinderen naar Nederland werden gehaald. De belangenorganisaties hebben een schat aan onderzoeksgegevens waaruit helaas de conclusie kan worden getrokken, dat het vaker eerder niet goed dan wel goed is gegaan.

Niet voor niets kunnen er sinds 1982 geen kinderen meer uit Bangladesh worden geadopteerd en heeft de Indonesische regering in 1983 het adoptieverbod voor buitenlanders afgekondigd. Er was sprake van misstanden van structurele aard.

Er is geen uitgebreid onderzoek voor nodig om tot de conclusie te kunnen komen dat de misstanden in het herkomstland plaatsvonden. Wat veel voorkwam is de situatie dat biologische moeders hun kinderen hadden afgestaan aan kindertehuizen in het land van herkomst nooit toestemming hebben gegeven voor adoptie naar het buitenland, dus ook niet naar Nederland. Andere geconstateerde misstanden zijn:

- Moeders die na een heftige bevalling zwak waren en de tijd nodig hadden om daarvan bij te komen. Een zogenaamde verzorgster bood aan om even op de baby te passen zodat de moeder kon aansterken. Toen de moeder de baby wilde opzoeken, was de baby weg.
- Of medewerkers van een kindertehuis boden de ouders de mogelijkheden aan om tijdelijk op de baby te passen, zodat de ouder voor geld kon werken. Echter de baby hebben zij nooit meer gezien.

- Een moeder die in het ziekenhuis moest bevallen en een rijke dame bood aan de ziekenhuisrekening te betalen in ruil voor het kind.
- Er waren tussenpersonen die in hele arme dorpen gingen rond vragen of iemand een baby af wilde staan en vertelden dan dat het kind een veel betere toekomst zou krijgen. Er werden kleine bedragen geboden aan ouders die hun baby's afstonden uit armoede.
- Met name in gebieden waar prostitutie voorkwam en in arme wijken waren bepaalde tussenpersonen actief. Prostituees die zwanger waren kregen medische/financiële hulp van de tussenpersonen tijdens de zwangerschap en tijdens de bevalling. De baby werd vervolgens meegenomen direct na de bevalling en ter adoptie aangeboden zonder medeweten van de biologische moeder.
- Er waren klinieken waar baby's werden gebracht en "verkocht". Verschillende partijen kregen geld voor de baby.
- Er werden vooral veel valse namen van biologische moeders opgegeven. Het komt regelmatig voor dat een geadopteerde te maken heeft met een moeder die in het adoptiedocument stond vermeld maar die, zoals na een DNA test werd geconstateerd, helemaal niet de biologische moeder bleek te zijn.
- Er waren "acting mothers" en "acting getuigen", die meewerkten. De acting mother of acting getuige kreeg hier geld voor.
- Op papieren staan adressen. Als mijn cliënte daar rondvraagt aan oudere mensen die daar destijds woonden en nooit verhuisd zijn, geven zij aan dat adressen nooit hebben bestaan.
- Als mijn cliënte in administratiebestanden duikt, wordt er aangegeven dat de moeder niet geregistreerd is, dat het waarschijnlijk gaat om een tijdelijk adres waar de moeder illegaal verbleef.
- In de documenten van de notaris ontbreekt het aan ID bewijzen, terwijl dat wel een belangrijke voorwaarde was voor een goede adoptieprocedure. Moeders moesten bij de notaris verklaren dat zij afstand wilden doen, vele teruggevonden moeders hebben aangegeven nooit een notaris te hebben gezien
- Bepaalde partijen die in een hoge positie zaten (artsen/diplomaten) en papieren zelf konden vervalsen.
- Verhalen dat aspirant-adoptieouders zelf hebben meegewerkt en wisten dat er zaken niet in orde waren, en zelfs konden adopteren als zij een negatief advies van de kindbescherming hadden gekregen.
- Bij de notaris is vastgelegd een kliniek waar de geadopteerde geboren zou zijn, echter bij de kliniek wordt niets teruggevonden.
- Verhalen waarin een willekeurig persoon van de straat werd geplukt en zich voordeed als biologische moeder of getuige om verklaringen af te leggen in de rechtbank in Indonesië. Aspirant-adoptieouders werden dus voorgelogen.
- Er werd gewerkt met veelal dezelfde rechters/vertalers/getuigen/tussenpersonen, diverse organisaties stonden in verbinding met elkaar en werkten samen op illegale wijze.
- Er werden valse leeftijden opgegeven, sommige kinderen waren in ouder dan in werkelijkheid het geval was. De achterliggende hierbij was dat werd gesteld dat het beter was om een zo jong mogelijk kindje te adopteren.
- Ook werd zoveel mogelijk voldaan om aan de adoptiewens te voldoen. Baby's lagen klaar en werden meegegeven aan toeristen en vliegtuigpersoneel die meewerkten. Als pakketjes werden ze "afgeleverd"
- Als een baby was overleden, werd er vlug naar een andere baby gezocht die dan onder dezelfde naam werd meegegeven aan de wensouders
- Leeftijd vervalsing. Sommige kinderen waren in werkelijkheid al 2 of 3 jaar ouder dan de leeftijd die stond vermeld in de afstandsdocumenten.

Het zijn misstanden die zich hebben afgespeeld in Indonesië, Bangladesh en Colombia en door geadopteerden zelf of door de betrokken belangenorganisaties zijn geconstateerd. Stichting Mijn Roots heeft hier vele verslagen van liggen en Shapla Community zal binnenkort een rapport publiceren waaruit deze misstanden blijken. Het is hartverscheurend voor die kinderen die op onrechtmatige wijze, door bedrog en onder valse voorwendselen de Nederlandse grens zijn overgekomen.

In strijd met het Vreemdelingenbeleid

De bevoegdheid tot het verlenen van een vergunning tot verblijf aan een buitenlands pleegkind berustte ingevolge artikel 11, eerste lid, aanhef en onder a, Vreemdelingenwet bij het Ministerie van Justitie. De geldende richtlijnen die uitgangspunt waren voor de toelating van buitenlandse pleegkinderen met het oog op adoptie, waren opgenomen in Deel G-7 van de Vreemdelingencirculaire.

Bij het toelatingsbeleid gold als algemeen criterium: dat voor het kind in zijn omstandigheden in het land van herkomst geen aanvaardbare toekomst is weggelegd. In dit verband werd opgemerkt dat deze richtlijn niet de strekking had om kinderen, die in het land van herkomst in minder gunstige materiële omstandigheden leven, uitsluitend om deze reden naar Nederland te doen overkomen. Er moest dus iets bijzonders aan de hand zijn. Een belangrijke voorwaarde die werd gesteld is dat de ouder(s) en/of wettelijk vertegenwoordiger van het kind afstand had/hadden gedaan op ter plaatse geldige en naar Nederlandse normen acceptabele wijze.

Gezien de misstanden die hierboven zijn beschreven, kan niet worden gerechtvaardigd dat er sprake was van een *geldige acceptabele wijze*. Echter, hier werd niet voldoende op gecontroleerd, zo is gebleken. En dat terwijl de signalen van deze misstanden er volop waren.

Derhalve zijn de belangenorganisaties van mening dat er in strijd is gehandeld met het toen geldende vreemdelingenbeleid en dat de nadrukkelijke wens er is dat de onderzoekscommissie hier goed naar kijkt, zonder dat de focus perse teveel wordt gericht op het actief handelen van Nederlandse overheidsambtenaren.

De belangenorganisaties vinden dat de onderzoekscommissie zich niet moet beperken tot onderzoek naar de actief betrokkenheid van Nederlandse overheidsambtenaren. Het gaat in feite óók om het wegstreken door het Ministerie van Justitie als verantwoordelijke, dan wel nalatig handelen door niet actief te acteren op wat zij al wist, dan wel geacht wordt te hebben geweten; namelijk het bestaan van deze misstanden die zich afspeelden Indonesië, Bangladesh en Colombia.

In dit kader wordt verwezen naar de stukken die stichting Mijn Roots ter beschikking heeft gesteld in het kader van de aansprakelijkstelling, en die tevens zijn doorgezonden naar de onderzoekscommissie. Informatie die in deze stukken te vinden is, zal ongetwijfeld ook gelden voor Plan Angel en Shapla Community.

Transnationale aangelegenheid

Als het gaat om de verantwoordelijkheid van de Nederlandse Staat voeren de belangenorganisaties aan dat interlandelijke adoptie een transnationale aangelegenheid is, waarbij er dus geen grenzen kunnen worden gehanteerd in verantwoordelijkheden van betrokken instanties en overheden. Er is op politiek niveau gelobbyd om adoptie kanalen te openen en procedures op te stellen, er is dus sprake van een grensoverschrijdende samenwerking. Er kan niet simpelweg worden gekeken naar de soevereiniteit van de Nederlandse Staat en dat zij geen bevoegdheden had in het land van herkomst.

Vanuit dit perspectief kan de onderzoekscommissie dus ook geen verantwoordelijkheden afwenden of afschuiven, dan wel ons proberen in te dekken met termen als “illegaal” of “de Nederlandse overheid heeft er niet vanaf geweten.”

Concrete hulp noodzakelijk

Volgens de belangenorganisaties is er al voldoende informatie bekend over de misstanden en gaat het nu om de morele verplichting tot kostenvergoeding ten behoeve van waarheidsvinding.

Ondanks dat het onderzoek door een externe commissie ervan gaat komen, moet nu concrete hulp worden geboden aan geadopteerden die (willen) zoeken naar wat er is gebeurd rondom hun adoptie. Er leven belangrijke vragen bij veel geadopteerden, zoals: wat is er gebeurd met mij vanaf het moment dat ik geboren bent tot aan het moment dat ik in het kindertehuis kwam? Of, onder welke omstandigheden ben ik in een kindertehuis gekomen?

Wie was ik voordat er met mijn identiteit was geknoeid? Was mijn adoptie terecht? Het zoeken naar zoveel mogelijk puzzelstukjes is alleen haalbaar als hier passende steun voor wordt geboden. Denk aan een financiële tegemoetkoming voor de feitelijke kosten die gemoeid zijn met zoektochten en DNA-testen, en kosteloze toegang tot dossiers met informatie over de adoptieprocedure. Het belang van goede nazorg is groot. Door de praktijken van destijds hebben geadopteerden en families daar nu mee te dealen.

De belangenorganisaties hebben op 25 maart 2019 gezamenlijk hun visie gecommuniceerd aan de minister van Rechtsbescherming, de heer S. Dekker. De kern van die visie gaat over de regulering van een financiële tegemoetkoming in de kosten voor waarheidsvinding, met de nadrukkelijke boodschap dat concrete hulp nu geboden is. De visie is ter kennisneming als bijlage meegestuurd.

Op 26 april 2019 ontvingen de belangenorganisaties een reactie op deze visie. In deze reactie heeft de Minister aangegeven dat hij het Fiom heeft gevraagd om als coördinator van het gezamenlijke plan op te treden. Inmiddels zijn de uitnodigen voor een gesprek met het Fiom door de belangenorganisaties ontvangen. De belangenorganisaties zullen hun visie tijdens het gesprek dan ook nader toelichten en nadrukkelijk uitdragen wat zij, dan wel de geadopteerden uit de landen die door deze belangenorganisaties worden ondersteund, concreet nodig hebben en dat daarmee niet moet worden gewacht totdat het onderzoek in oktober 2020 is afgerond. Want wat daarna dan weer gaat gebeuren, dat weet nog niemand. En wie weet is het straks voor velen te laat. Belangrijke kennis en informatie verdwijnt.

De kennis en expertise ligt bij de belangenorganisaties en zij hebben inzicht in wat nodig is in het kader van waarheidsvinding en voor de uitvoering van het veldwerk.

De belangenorganisaties betrekken in het onderzoek

Het nadrukkelijke verzoek aan de onderzoekscommissie is om de belangenorganisaties te raadplegen vanwege hun jarenlange ervaring, opgedane kennis en expertise in het veldwerk en als het gaat om de onderzoeken die zij hebben verricht naar de misstanden rondom adopties.

U voor nu voldoende te hebben geïnformeerd en meegedeeld, verblijven wij.

Namens de belangenorganisaties,

Ana van Valen - oprichter/secretaris Stichting Mijn Roots – Indonesië
Dewi Deijle - overkoepelend juridisch belangenbehartiger
Kana Verheul - oprichter/voorzitter Shapla Community – Bangladesh
Marcia Engel - oprichter/directrice Plan Angel – Colombia

Een eventuele reactie kunt u centraal sturen naar: info@ojau.nl

